

Poikkihallinnollinen perhe- ja lähisuhdeväkivallan vastainen työ Vantaalla

Vuoden 2014 Rikksentorjuntaseminaari

- Laaja yhteistyö paikallisessa rikksentorjunnassa
Rikksentorjuntaneuvoston 25-vuotisjuhlaseminaari

Vantaa, Heureka 16.-17.9.2014

Rinnakkaissessio: Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisy
17.9.2014 10.30-

Maija Uramo

Ajankohtaista Vantaalla

VUODEN 2014 RIKOKSENTORJUNTASEMINAARI VANTAALLA 16.
– 17.9.2014

LÄHISUHDEVÄKIVALLAN EHKÄISYFOORUMI 19.11.2014 Korson
Lumossa

- ohjelma jaossa.
- teema: lapset ja nuoret, työpajalla myös vaino-asiaa.

VANTAAN PERHE- JA LÄHISUHDEVÄKIVALLAN VASTAISEN TYÖN
TOIMINTAMALLI JA SUUNNITELMA 2013 - 2016

- luonnosteltu viime syksystä.
- lautakuntaan ja valtuustoon tämän syksyn aikana.
- Jalkauttamissuunnitelma työstetään kuluvan vuoden loppuun: vaikutusketjukortti toimialoittain ja tulosityksiköittäin; sisältää myös konkreettiset koulutustarpeet; TA- ja TS-tavoitteeksi: sitouttamien / sitouttaminen / resursointi;

Väkivaltailmiön monitahoisuus

Se on

- ⇒ ihmisoikeuskysymys.
- ⇒ sukupuolten tasa-arvon kysymys.
- ⇒ kaikkien ihmisten yhdenvertaisuuden kysymys.
- ⇒ maailmanlaajuinen, kansallinen ja paikallinen ongelma, jossa kaikki liittyy lopulta kaikkeen.
- ⇒ psykologiaa, lääketiedettä, sosiologiaa, juridiikkaa ja kriminologiaa.
- ⇒ sen inhimillinen ja taloudellinen hinta on kova.
- ⇒ kuitenkin myös ihmisen toimintaa.
- ⇒ siihen on mahdollista vaikuttaa.

Väkivalta on määrällisesti ja laadullisesti sukupuolittunutta

- Naisiin kohdistuva väkivalta käsittää rikokset, joita kohdistuu suhteettoman paljon tyttöihin ja naisiin. Näitä rikoksia ovat etenkin seksuaalinen väkivalta, raiskaus ja perheväkivalta.
 - Naisiin kohdistuva väkivalta onkin vakava ihmisoikeusongelma ja sekä kansainvälisen että kansallisen tasa-arvopolitiikan ykkösasioita.
 - Useiden tutkimusten mukaan Suomi on naiselle erittäin väkivaltainen maa. Tuorein tutkimus (2012) on EU:n perusoikeusviraston FRA:n tekemä
- => Fyysistä ja/tai seksuaalista parisuhdeväkivaltaa 15-v:na tai sitä vanhempana kokeneista naisista 28:sta EU-maasta vain Suomi, Tanska ja Latvia kohoavat yli 30 %:n, ts. noin kolmasosa suomalaisista naisista on kokenut tällaista väkivaltaa.
- Naisiin kohdistuva väkivalta ei poistu sukupuolineutraalilla tai sukupuolisokealla toimintapolitiikalla.

Perusteita toiminnan kehittämiseen

- Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisy perustuu lukuisiin kansainvälisiin tai EU:ssa hyväksyttyihin sopimuksiin Suomi on sitoutunut ja joiden pohjalta väkivallan ehkäisyä pyritään toteuttamaan useilla ohjelmilla.
- Valtioneuvoston tasa-arvo-ohjelmassa 2012–15 on lukuisia toimenpiteitä, joista suuri osa koskee myös kuntia.

Hallituksella on myös erillinen Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämishjelma 2010–2015. Se perustuu viiteen seuraavanlaiseen tavoitteeseen:

- väkivaltaan tulee puuttua ennakoivasti vaikuttamalla asenteisiin ja käyttäytymismalleihin,
- väkivallan uusiutumista on ehkäistävä,
- seksuaalisen väkivallan uhrien asemaa ja heille tarjottavaa kriisiapua pitää parantaa,
- on kehitettävä keinoja puuttua haavoittuvassa asemassa olevien kokemaan väkivaltaan (esimerkiksi maahanmuuttajat, vammaiset, sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt ja romanit)
- sekä viranomaisten ja ammattilaisten tietoa naisiin kohdistuvasta väkivallasta ja uhrin auttamisesta on lisättävä.

Toiminnan organisointi 1(2)

- Kunnat ovat avainasemassa väkivallan vastaisessa työssä
=> niillä on erilaisia vastuita sekä yhteiskunnalle että asukkailleen.

- Vantaan turvallisuussuunnitelma 2013 – 2016:

Vantaan turvallisuusyhteistyö toteutetaan kahdeksalla päätoimintalinjalla, joista jokaiselle nimetään suunnitelmasta päävastuussa oleva viranomainen tai muu toimija. Perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisy ja lasten ja nuorten turvallisuus ovat yksi näistä päätoimintalinjoista.

- ja yhtäältä Vantaan kaupunginhallitus on hyväksynyt (11.2.2013 § 2) kaupunkitasoiset toiminnalliset tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kehittämistyön painopisteet koko organisaatiota velvoittavaksi toiminnaksi valtuustokaudelle 2013 – 2016.

Toiminnan organisointi 2(2)

Perhe- ja lähisuhdeväkivallan vastainen työn asema turvallisuussuunnitelmassa:

- Vastuutaho sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala yhteistyössä sivistystoimen, poliisin, Vantaan seurakuntayhtymän ja järjestöjen kanssa.
 - Käytännön koordinoituvastuu tästä työstä on Vantaan poikkihallinnollisella perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyn työryhmällä, joka on Vantaalla toiminut jo muutaman vuoden ajan.
- ⇒ Toimintamalli menossa lautakuntaan ja valtuustoon.
- ⇒ Jalkauttamissuunnitelma työn alla.
- ⇒ Koordinaattori: työpanos 20%, tehtäväkuva työn alla.

Miksi sitten on kovin vaikeaa hakeutua
avun piiriin väkivaltakysymyksissä: perhe-
ja lähisuhdeväkivaltaongelmissa?

Mitkä tekijät siihen vaikuttavat?

Avun piiriin hakeutumista vaikeuttavia tekijöitä:

HÄPEÄ: häpeä uhrina olemisesta, häpeä siitä, ettei kykene suojelemaan itseään ja lapsiaan, syyllisyys, leimautumisen pelko, vaikenemisen kulttuuri, vaikeus myöntää läheisen väkivaltaa.

PELKO JA HUOLI: pelko väkivallan lisääntymisestä, tekijän uhkailu, pelko lasten huostaanotosta, huoli tekijälle aiheutuvista seurauksista, huoli taloudellisesta selviämisestä.

TIETÄMÄTTÖMYYS JA EPÄTIETOISUUS: tietämättömyys palveluista ja palvelupisteistä, epätietoisuus omista oikeuksista, huonot kokemukset palveluista, luottamuksen puute, viranomaisten pelko, kielitaidon puute, eristäytyneisyys, voimattomuus, toivottomuus.

FYYSISET ESTEET: vaikeus saada apua, päästä avun piiriin, vammaisten ihmisten fyysiset esteet.

Näkökohtia perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisytyön strategissa suunnittelussa

STM:n ja Alueviraston antamien ohjeiden mukaan tulee huomioida seuraavat näkökohdat:

- perhe- ja lähisuhdeväkivallan yleisyyden kuvaaminen.
- perhe- ja lähisuhdeväkivallan ennaltaehkäisy ja varhainen puuttuminen.
- ammattilaisten osaamisen turvaaminen.
- perhe- ja lähisuhdeväkivallasta kärsivien palvelujen järjestäminen.
- eri toimijoiden vastuun ja työnjaon määrittelemineen.
- perhe- ja lähisuhdeväkivaltatyön toteutuksen seuranta ja arviointi.

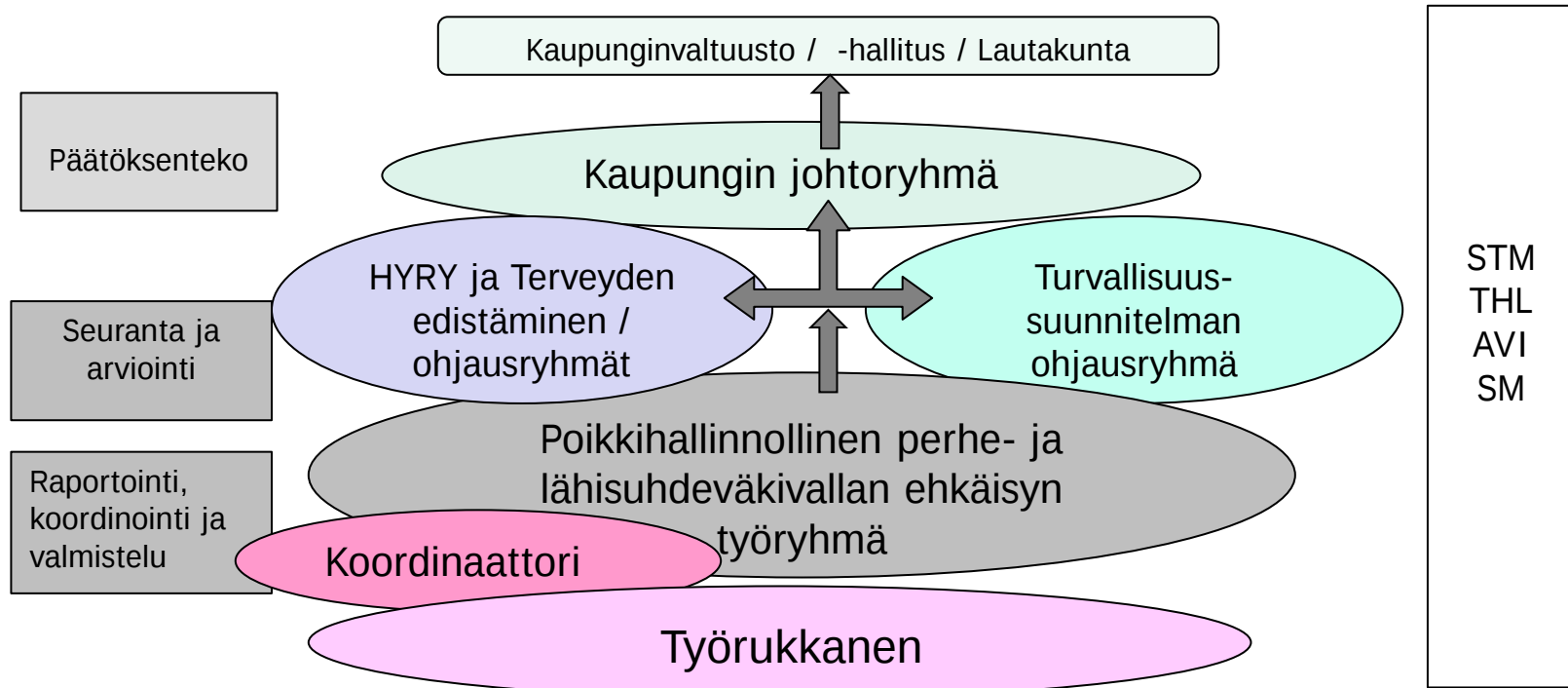
Painopisteet ehkäisytyössä Vantaalla

Vantaan turvallisuussuunnitelman 2013–2016 mukaan perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisemiseksi tehostetaan

- 1) väkivallan tunnistamista ja
- 2) siihen puuttumista
 - perusterveydenhuollon sekä
 - sosiaalitoimen ja
 - sivistystoimen henkilöstön tarjoamissa / antamissa palveluissa.

Tällä toimintalinjalla tavoitellaan perhe- ja lähisuhdeväkivaltaan liittyvien tehtävien sekä henkeen ja terveyteen kohdistuvien poliisin tietoon tulleiden rikosten määrän kasvun pysäyttämistä.

Perhe- ja lähisuhdeväkivallan vastaisen työn organisointi Vantaalla / painopisteet

Kaikki asiakkaat / riskiryhmät / väkivallan uhkaa tai ensimmäisiä ongelmia
kohtaavat

Lähisuhde- ja perheväkivallan vastainen työ Vantaalla (suppilomalli)

Kolme tasoa:

- 1) väkivallan ehkäiseminen ennen sen syntymistä;
- 2) väkivaltaisen käyttäytymisen riskitekijöihin kohdistuvat toimet;
- 3) väkivaltaa jo kokeneiden hoitoa ja asemaa parantavat toimet;

**UUDENLAINEN EHKÄISEVÄN
TYÖN TOIMINTAKULTTUURI JA
-YMPÄRISTÖ!**

PÄÄPOINTIT

** Jokaisella palvelujärjestelmän toimijalla on roolinsa ehkäisevässä ja korjaavassa työssä.*

** Väkivallan vastainen työ on sisällä rakenteissa, toimintamalleina asiakastyössä ja työntekijän arjen käytännöissä.*

Vantaan perhe- ja lähisuhdeväkivallan vastaisen työn toimintamallin jalkauttaminen

Pyrkimyksenä

on, että **tunnistetaan** erityisesti lapsiin ja nuoriin kohdistuvaa kaltoinkohtelua sekä **puututaan aktiivisesti** ja mahdollisimman **varhaisessa vaiheessa** perhe- ja lähisuhdeväkivaltaan.

=> Tarkoittaa käytännössä sitä, että on **kehitettävä palvelujärjestelmän rakennetta ja toimintaa** väkivallan riskien tunnistamiseksi mahdollisimman varhain sekä **kykyä tarjota väkivallan kaikille osapuolille yksilöllistä ja oikea-aikaista apua.**

- Halutaan varmistaa, että asiakas saa apua kaikissa elämäntilanteissaan.

- Halutaan huolehtia henkilöstön kouluttautumisesta ja työhyvinvoinnista.

Lyhyen aikavälin tulokset:

Syntyvät usein jo kehittämistyön aikana tai välittömästi kehittämistyön päätyttyä.

- lähisuhde- ja perheväkivallan vastaisen työn toimintamallin jalkauttaminen on eri toimialojen / tulosalueiden / tulosyksiköiden tulokortilla ja on TS-tavoite (sitoutuminen / sitouttaminen).
- toimintamallin jalkauttamiselle on osoitettu resursseja (koulutus, konsultaatio ja työaika).
- perhe- ja lähisuhdeväkivalta ilmiönä on selkeästi määritelty.
- lähisuhde- ja perheväkivallasta on saatavilla riittävästi tietoa (koulutus, asiakastyön tilastot).

työnjako, vastuu ja johtaminen perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisytyössä ovat selkeästi määritelty ja sovittu.

- perhe- ja lähisuhdeväkivallan kohtaamisessa huomioidaan työntekijöiden työsuojelun liittyvät asiat.

Lyhyen aikavälin vaikutukset:

- * ammattilaisten havahtuminen.
- * tunnistetaan riskiryhmät.
- * tunnetaan perhe- ja lähisuhdeväkivallan sekä lasten kaltoinkohtelun moniulotteisuus ja seuraukset.
- * jokainen toimija huomioi perhe- ja lähisuhdeväkivallan sekä lasten kaltoinkohtelun omassa työssään.
- * eritoimijoiden ja sidosryhmien yhteistoiminta tiedonkulkuineen on selkiytynyt ja lisääntynyt.

Keskipitkän aikavälin tulokset:

Yhdistävät lyhyen aikavälin ja pitkän aikavälin tuloksia ja syntyvät kehittämistyön päättymisen yhteydessä tai jonkin ajan kuluttua.

- kaikki toimijat ymmärtävät ehkäisevän ja korjaavan työn merkityksen perhe- ja lähisuhdeväkivallan vastaisessa työssä.
- lähisuhde- ja perheväkivallan riskit tunnistetaan.
- lähisuhde- ja perheväkivalta tunnistetaan ja siihen puututaan: osataan sitä tehdä.
- väkivaltaan osalliset ohjataan yksilöllisesti auttamisjärjestelmän piiriin ja he saavat tarvitsemansa avun.
- viranomaisten välinen tiedonkulku ja yhteistyö toimivat, missä huomioidaan myös terveydenhuoltolain mukainen kuntalaisten valinnanvapaus terveystalvelujen käyttämisessä.

Keskipitkän aikavälin vaikutukset:

- * perhe- ja lähisuhdeväkivallan vastaisen työn toimintakulttuurin muutos ja kehitys ovat todennettavissa.
 - * puuttumista ja kohtaamista vahvistavia toimet ja työmuodot ovat kehittyneet.
- monialainen yhteistoiminta on vahvistunut.
- * jokaisella palvelujärjestelmän toimijalla on roolinsa ehkäisevässä ja korjaavassa työssä.
 - * hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen: tuetaan riskiryhmiä ja vahvistetaan suojaavia tekijöitä.

Pitkän aikavälin tulokset:

Syntyvät jonkin ajan kuluttua kehittämistyön päättymisen jälkeen, eivätkä ole suoraan kehittämistyön kontrollissa.

- yhteistyörakenteet vahvistuvat ja toimintakulttuuri muuttuu perhe- ja lähisuhdeväkivallan vastaista työtä vahvistavammaksi, tavoitteellisemmaksi ja dialogisemmaksi,
- yhteistyörakenteet ja toimintakulttuuri ovat työntekijöille voimavara ja yhteistyörakenne.
- peruspalvelut vahvistuvat.
- sektoroitumisen haittavaikutukset vähenevät.
- varhainen puuttuminen toteutuu arkityössä.
- apu / tuki on yksilöllistä ja oikea-aikaista.
- perhe- ja lähisuhdeväkivallalta suojaavat (s. 7) tekijät vahvistuvat.
- työolosuhteet ja työn hallinta paranevat.
- syntyy välillisiä ja välittömiä kustannussäästöjä.

Pitkän aikavälin vaikutus/vaikuttavuus:

- * perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa, mukaan lukien lasten kaltoinkohtelu, ehkäistään jo ennen sen syntymistä.
- * tunnistava, tukeva ja puuttuva työtapa on itsestään selvyys eripalveluissa ja on tosiasiasa jokaisella toimijalla käytössään.
- * väkivallan vastainen työ on sisällä rakenteissa, toimintamalleissa ja työntekijän arjen käytännöissä

Haasteita

- Johdon sitouttaminen /sitoutuminen: TA ja TS
- Hierarkkinen johtaminen vrs. Verkostojohtaminen
- Rakenteet hierarkkisia: toimiala- ja tulosityksikkökohtaiset palvelut; vaikka johdolla yhteistyötä ja ymmärrystä, miten haastaa / saada mukaan asiakas- ja lähiesimiestyön toimijat
- Resurssit / panokset; työaika, koulutusta, konsultaatiota ja työnohjausta!!!
- Mielikuvat, asenteet, pelko ja omat henkilökohtaiset kokemukset
- Nykymenolle leimallista lyhytjänteisyys, vaikka vaatisi pitkäjänteistä, systemaattista ja paneutuvaa otetta =>
- *Jokaisella palvelujärjestelmän toimijalla on roolinsa ehkäisevässä ja korjaavassa työssä.*
- *Väkivallan vastainen työ on sisällä rakenteissa, toimintamalleina asiakastyössä ja työntekijän arjen käytännöissä.*

- KIITOS! -

